

עין משפט
גד מצוה

יך א מיי פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' כו:
בו ב מיי פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה יא:

רבינו חננאל

בעו מיניה מרב ששה הולכת הדרם בשמאל כדי להוותו במזבח מדרו. ופשט ממונתין דקתני ואת הכף בשמאלו, שמע מיניה אפילו הולכת הקטורת דמעבבה כפרה כדאמרו דקטורת מכפרה שנאמר ויתן את הקטורת וכספר על העם כשרה. וכל שכן הולכת איברים שאין בהם כפרה. שאין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדרם הוא בפנפ יכפר.

תום' ישנים

לוי מדלמתיין ושון שאם חשב צאצית פריס הנשרפים הנשרפים לא עשה ולא כלם. מצי לאו דמחשבה לא פסלה לא פסלה לוי (והאי) ודחין דילמא פסלה לא פסלה לוי (והאי) ודחין דילמא לא פסלה לוי פסלה רבוי דהי' לא פשיטא לן מדפסלה לוי פסלה נמי מחשבה, ולהכי קאמר קסיד' לפי שאין פשיטא לן כ"כ והתלמוד לא חש לדחות ולהאריך אלן. ויחפ"י"ב בבור' יום פסחא גבי מחשבה בור'. וא"ת כיון דתלמי דמחשבה בטבול יום אחאי לא עבי רב פסח טבול יום וכליה וממילא תפשוט מחשבה, ויחפ"י"ב דהא בזה תלמי לא פשיטא לוי דקסיד' הוא דקאמר דכפי' לעיל, ועוד שמה אפילו לא פסיל טבול יום הוא פסלה נמי מחשבה. מחשבה גבי פסחא, וא"ת הרי אברים ופדרים דלינה פסלה בזה אם אינס גרשאו של מוצח ומחשבה לא פסלה בזה אם מקטיר ע"מ להקטיר כוית למחר או לחטול מן השלמים שא לא חטול. ה"ר יסף. ורבין סומס. אומר דלא דמי להקטרה שאינה מתרת בקרבן ועיקרו כבר נעשה בדם, אבל הכא קמינה וחספיה במקום עבודות קיימי.

חישב בחתיית גחלים מהו. וא"ת תפשוט ליה מדלעיל דקתני גחלים ומדפסיל (ל)טבול יום פסלה נמי ליה ומדפסלה ליה כו'. י"ל דווקא במילי דקרבנה הוא דפשטנין הכי, אבל לא בגחלים שאין גוף הקרבן.

מה:

דאיירי בקטורת דכל השנה דחשיבא קידוש כלי דידה לאיפסולי בטבול יום וצמחוסר כפורים וכלינה מדקתני (א) קדשן בכלי אלמא דאיירי דההיא שהיא נריכה כלי כדי לקדשה קידוש גמור אבל קטרת דיוה"כ דלא חשיבא קידוש כלי דידה דמן הדין הוה לן למימר שלא תהא בכלי אלא נעיל דחפניו אלא משום דלא אפשר כדאמר לעיל אימא דלא מיפסל בלינה בקדושת כלי דידה דבההיא ודאי לא איירי התם מדקתני קדשו בכלי דמשמע שנותנין אותה בכלי כדי לקדשה בכלי וההיא דיום הכפורים אינה כן דאדרבה טפי הוה עדיף בלא כלי אלא משום דלא אפשר אבל מהכא מייתי ראייה שפיר דמדקתני קטורת סתמא בכל מיני קטורת איירי אי נמי אומר ר"י דמההיא ליכא למידק מדפסלה זה לינה פסלה זה מחשבה דדילמא

לינה לא פסלה זה אלא מדרבנן ואע"ג דקתני סיפא וחיצי עליהן משום גומר וטמא היינו נמי מדרבנן דמתנן בפרק אמרו לו (כריתות דף יב:) אכל אוכלים טמאים ושתה משקין טמאין ונכנס למקדש חייב אע"פ דפסול גוייה הוי מדרבנן כדאימא בפרק בתרא דיומא (דף פ:) (י) ולהכי לא הוי מחמירין כולי האי דליטמא אפילו על ידי צירוף אבל הכא דייק שפיר מדפסל זה טבול יום דלאורייתא פסל זה לינה והמחשבה נמי דלאורייתא והקשה ריב"ז (א) והא אשכחן צירוף כלי במילתא דרבנן דקתני רישא דמס' עדיות (פרק ח מ"א) העיד (א) ר"ש בן במירא על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו טימא את כולו אע"ג דאפר חטאת אין לו טומאה דלאורייתא * ואי משום חיבת הקדש הא לא שייכא זה כשנעשית אפר כדמשמע ס"פ התכלת (מנחות דף נא:) גבי ועל הפרה שלא יהו מועלין באפרה מיהו יכלינא לשנויי דנהי דבעטמא גזרו רבנן בטבול יום דקלישה טומאתו לא הוי גזרי' ואדרבה יש ראייה משם מדקתני ברישא גבי אפר חטאת טמא ובסיפא קתני טבול יום ורבין יצחק בן אברהם מפרש דהכא דייק מדפסיל בזה טבול יום ע"י צירוף ש"מ דלריך לכלי הוא דאי לא נריך לכלי לא היה כלי מזרפו כדאימא בפרק בתרא דחגיגה (דף נד.) ואע"ג דאמר התם דהוי דרבנן וכגון שזכרו על גבי קטבלייא ודלאורייתא יש לו תוך דווקא ואתו רבנן וגזור אפי' אין לו תוך היינו דעשו דאין לו תוך כיש לו תוך אבל לא עשו אין לו תוך יותר חשוב מיש לו תוך ולעולם נריך לכלי בעיני וכוין דלריך לכלי פסלה (י) ביה לינה כדאמר בפרק התכלת (מנחות דף נא.) על מחבת בשמן מלמד שטעונה כלי ואי אפיה לא מאתמול איפסלא (י) לה בלינה וכוין דפסלה זה דלאורייתא פסלה זה מחשבה ולהכי לא מייתי מההיא דמעילה אע"ג דקתני קדשו בכלי הוה אמינא מדרבנן ואע"ג דכתיב כף אחת לא הוה ילפינן דורות משעה אי נמי משום דלא כתב בלשון ציווי ה"א דלינה טעונה כלי ומיהו (י) (קשה) למאי דלוחקן ממתינתין דמסכת עדיות (י) דטעונה כלי מהתם ילפינן מדכתיב כף אחת ולי"ג דלא הוה מצי לאיתויי ממתינתין דמעילה דהוי אמר הא דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים וכלינה לא קאי אקטורת אלא אשארא ולהא מילתא לחודה הוא קתני התם קטורת לעינן דמועלין זה משהוקדשה ותדע דלא קאי אקטורת דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום (י) וקטורת נפסלת בטבול יום מיד שנתנה במכתשת כדאמר בפ"ק דשזועות (ד' יא.) ומיהו הא לאו ראייה היא דשאני התם דנהי דקטורת מיפסלא מעיקרא משנתנה למכתשת מ"מ נקט קדשו בכלי הוכשרו כו' דאפי' בקטורת שייך האי לישנא דבקדושת כלי דמכתשת מיפסלא בטבול יום וצמחוסר כפורים ובקדושת כלי דמחתה מיפסלא בלינה מיהו בלא זה אינה טובא דהש"ס דקאמר אשארא היכא דלא מצי קאי אבל מאי דקתני והא דפריך בפ"ק דשזועות (גס זא סא) אלא מאי קדושת הגוף היא מיפסל בלינה אלמה תנן הקומץ והלבונה והקטורת כו' קדשו בכלי אין לא קדשו לא ממה נפשך דייק שפיר אי אקטורת נמי קאי אם כן משמע לא קדשו בכלי לא מיפסלי בלינה ואי לא קאי אקטורת דבקטורת אפילו קדשו בכלי לא מיפסלא בלינה אף לאחר שקדשו בכלי כל שכן דקשה טפי אמאי לא מיפסלא בלינה (י) כדמפרש הכא בקא סלקא דעתך ולמאי דדייקינן הכא דמיפסלא בלינה דההיא דהוסיף ר"ע אז נימא נמי דההיא דמעילה נמי קיימא אקטורת קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בלינה מיהו לעינן טבול יום לאו דווקא קדשו בכלי דאפילו מעיקרא נמי משנתנה למכתשת נפסלת בטבול יום והא דנקט קדשו בכלי ולא נקט אפילו קודם קידוש כלי משום הנך דמיתנן בזהה דלא מיפסלי קודם קידוש כלי:

חישב בחתיית גחלים מהו. הקשה רש"י אמאי לא פשיט נמי מההיא דהוסיף רבי עקיבא מדפסל זהו טבול יום פסיל זהו לינה פסיל זהו מחשבה ולי נראה דנהי דלינה פסלה זה אי לא חשיבא עבודה לא פסלה זה מחשבה מדע שהרי קידוש מנחה והנחתה בביסא פסלה זה טבול יום ולינה ואפ"ה אם חישב בשעת הנחתה לא פסלה זה מחשבה וכן בשעת יציקה וכלילה לא פסלה זה מחשבה אלא בד' עבודות שצמנחה שיש כנגדן בוצח ולהכי מיבעיא ליה אח"ל חפינת קטורת חשיבא עבודה כמו קמינה חתיית גחלים מהו מכשירי מזוה כמזוה דמו וחפינה אריכתא היא והויא חתיית גחלים וחפינה במקום קמינה או לא. בס"פ טבול יום (וצחים דף קד:) בעי רבי ירמיה לינה מהו שמועיל בבשר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים וכו' עד ושון שאם חישב באכילת פרים ובשריפתן לא עשה ולא כלום מאי לאו דמחשבה לא פסלה לינה נמי לא פסלה ודחי לה מחשבה לא פסלה לינה פסלה ותימה א"כ היכי פשיט הכא מדפסלה זהו לינה בחפינה פסלה זה מחשבה וי"ל הכא כיון דאכילת מוצח היא מדפסלה זה לינה פסלה זה מחשבה אבל בשר פרים ושעירים הנשרפים שגשרפים חוץ לג' מחנות נהי דלינה פסלה זהו דילמא מחשבה לא פסלה זהו וא"ת דהכא מסקינן דמחשבה פסלה בקטורת ובוצחים פרק בית שמואי (דף מג:) תנן אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פישול הקטורת כו' יש לומר דאין חייבין דקתני התם היינו להתחייב כרת האוכלן מיהו מיפסל על ידי מחשבת פיגול דלהכי אהני גזירה שוה דמלא מלא ממנחת חוטא וכי האי גוונא אמרינן בסוף פרק קמא דוצחים (דף נד.) ר"ש אומר כל שאין על מוצח החיצון אין חייבין עליו משום פיגול ואפילו הכי קאמר התם מודה רבי שמעון ליפסול מקל וחומר דשלא לשמן:

הולכה בשמאל מהו. תימה אי לא אסיק אדעתא למיפשטא מלקח את הכף בשמאלו מאי קמבעיא ליה האמר בפ"ק דוצחים (דף נד.) דלכל מיני הולכה לא נפקא מכלל קבלה וי"ל דהיא גופה מספקא להו אי גמרינן מכף או איכא שום סכרא שאין ללמוד משם ונימא הולכה לא תפקא מכלל קבלה ופשיט להו רב ששת דגמרינן מינה דכיון דכתב רחמנא הבאה אחת בקטורת ואי אפשר לעשות בזהבא אחת אא"כ יוליך הכף בשמאלו הולכה בשמאל כשריה וטפי הוי סכרא למיגמר הולכה מהולכה מלמיגמר הולכה מקבלה:

הוציאו לו פרק חמישי יומא

חישב בחתיית גחלים. מהו להפסיל הקטורת: **כמזוה דמי**. והוי ליה כמחשב בעבודה. לשון אחר חישב בחתיית גחלים מהו שיפסלו גחלים במחשבה זו מלהקטיר עליהן. לינה שמעינן דפסלה זהו מדפסיל טבול יום דמתנן לעיל מיהו הא מיבעיא לן אי הוי חתייתן עבודה למיפסל זה מחשבה: **מכשירי מזוה כמזוה דמו**. וכי היכי דמחשבת חפינה פסלה בקטורת מחשבת חתייה נמי פסלה בגחלים: **הולכה בשמאל מהו**. הולכת הדם מיבעי ליה קבלה וצריקה דכתיב זהו כהונה פשיטא לן דכל מקום שנאמר אכזע וכהונה אינה אלא ימין אבל הולכה לא כתיב בהדיא ומדאפקה רחמנא לקבלה בלשון הולכה דתניא והקריבו (י) זו קבלת הדם נפקא לן במסכת חגיגה (דף יא.) שהיא עבודה ומיהו שמאל איכא למימר דלא פסיל דהא לא

כתב זה כהונה בהדיא: **אם הכף בשמאלו**. אלמא כשריה בשמאל: **ויפשוט ליה מהא**. דגופו של מוצח (י) קמייירי: **הרגל של ימין בשמאל**. מי שזכה להעלות לכבש הראש והרגל מקבל מיד המנחה את הראש צימיוו ואת רגל הימנית של תמיד מקבל בשמאלו: **וציו עורה לחוץ**. ומקום חתך לפניס כלפי הכן וכן נאה: **הני מיני הולכה וכו'**. הולכת אברים דלא מעכבא כפרה שאין כפרה אלא בדם והוא עצמו שלא הוקטרו אבריו כשר: **אבל הולכת דם דדם מעכב כפרה הוא**. אימא לא נתכשר בשמאל:

זר

כתב זה כהונה דלאורייתא * ואי משום חיבת הקדש הא לא שייכא זה כשנעשית אפר כדמשמע ס"פ התכלת (מנחות דף נא:) גבי ועל הפרה שלא יהו מועלין באפרה מיהו יכלינא לשנויי דנהי דבעטמא גזרו רבנן בטבול יום דקלישה טומאתו לא הוי גזרי' ואדרבה יש ראייה משם מדקתני ברישא גבי אפר חטאת טמא ובסיפא קתני טבול יום ורבין יצחק בן אברהם מפרש דהכא דייק מדפסיל בזה טבול יום ע"י צירוף ש"מ דלריך לכלי הוא דאי לא נריך לכלי לא היה כלי מזרפו כדאימא בפרק בתרא דחגיגה (דף נד.) ואע"ג דאמר התם דהוי דרבנן וכגון שזכרו על גבי קטבלייא ודלאורייתא יש לו תוך דווקא ואתו רבנן וגזור אפי' אין לו תוך היינו דעשו דאין לו תוך כיש לו תוך אבל לא עשו אין לו תוך יותר חשוב מיש לו תוך ולעולם נריך לכלי בעיני וכוין דלריך לכלי פסלה (י) ביה לינה כדאמר בפרק התכלת (מנחות דף נא.) על מחבת בשמן מלמד שטעונה כלי ואי אפיה לא מאתמול איפסלא (י) לה בלינה וכוין דפסלה זה דלאורייתא פסלה זה מחשבה ולהכי לא מייתי מההיא דמעילה אע"ג דקתני קדשו בכלי הוה אמינא מדרבנן ואע"ג דכתיב כף אחת לא הוה ילפינן דורות משעה אי נמי משום דלא כתב בלשון ציווי ה"א דלינה טעונה כלי ומיהו (י) (קשה) למאי דלוחקן ממתינתין דמסכת עדיות (י) דטעונה כלי מהתם ילפינן מדכתיב כף אחת ולי"ג דלא הוה מצי לאיתויי ממתינתין דמעילה דהוי אמר הא דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום וצמחוסר כפורים וכלינה לא קאי אקטורת אלא אשארא ולהא מילתא לחודה הוא קתני התם קטורת לעינן דמועלין זה משהוקדשה ותדע דלא קאי אקטורת דקתני קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום (י) וקטורת נפסלת בטבול יום מיד שנתנה במכתשת כדאמר בפ"ק דשזועות (ד' יא.) ומיהו הא לאו ראייה היא דשאני התם דנהי דקטורת מיפסלא מעיקרא משנתנה למכתשת מ"מ נקט קדשו בכלי הוכשרו כו' דאפי' בקטורת שייך האי לישנא דבקדושת כלי דמכתשת מיפסלא בטבול יום וצמחוסר כפורים ובקדושת כלי דמחתה מיפסלא בלינה מיהו בלא זה אינה טובא דהש"ס דקאמר אשארא היכא דלא מצי קאי אבל מאי דקתני והא דפריך בפ"ק דשזועות (גס זא סא) אלא מאי קדושת הגוף היא מיפסל בלינה אלמה תנן הקומץ והלבונה והקטורת כו' קדשו בכלי אין לא קדשו לא ממה נפשך דייק שפיר אי אקטורת נמי קאי אם כן משמע לא קדשו בכלי לא מיפסלי בלינה ואי לא קאי אקטורת דבקטורת אפילו קדשו בכלי לא מיפסלא בלינה אף לאחר שקדשו בכלי כל שכן דקשה טפי אמאי לא מיפסלא בלינה (י) כדמפרש הכא בקא סלקא דעתך ולמאי דדייקינן הכא דמיפסלא בלינה דההיא דהוסיף ר"ע אז נימא נמי דההיא דמעילה נמי קיימא אקטורת קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בלינה מיהו לעינן טבול יום לאו דווקא קדשו בכלי דאפילו מעיקרא נמי משנתנה למכתשת נפסלת בטבול יום והא דנקט קדשו בכלי ולא נקט אפילו קודם קידוש כלי משום הנך דמיתנן בזהה דלא מיפסלי קודם קידוש כלי:

חישב בחתיית גחלים מהו. הקשה רש"י אמאי לא פשיט נמי מההיא דהוסיף רבי עקיבא מדפסל זהו טבול יום פסיל זהו לינה פסיל זהו מחשבה ולי נראה דנהי דלינה פסלה זה אי לא חשיבא עבודה לא פסלה זה מחשבה מדע שהרי קידוש מנחה והנחתה בביסא פסלה זה טבול יום ולינה ואפ"ה אם חישב בשעת הנחתה לא פסלה זה מחשבה וכן בשעת יציקה וכלילה לא פסלה זה מחשבה אלא בד' עבודות שצמנחה שיש כנגדן בוצח ולהכי מיבעיא ליה אח"ל חפינת קטורת חשיבא עבודה כמו קמינה חתיית גחלים מהו מכשירי מזוה כמזוה דמו וחפינה אריכתא היא והויא חתיית גחלים וחפינה במקום קמינה או לא. בס"פ טבול יום (וצחים דף קד:) בעי רבי ירמיה לינה מהו שמועיל בבשר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים וכו' עד ושון שאם חישב באכילת פרים ובשריפתן לא עשה ולא כלום מאי לאו דמחשבה לא פסלה לינה נמי לא פסלה ודחי לה מחשבה לא פסלה לינה פסלה ותימה א"כ היכי פשיט הכא מדפסלה זהו לינה בחפינה פסלה זה מחשבה וי"ל הכא כיון דאכילת מוצח היא מדפסלה זה לינה פסלה זה מחשבה אבל בשר פרים ושעירים הנשרפים שגשרפים חוץ לג' מחנות נהי דלינה פסלה זהו דילמא מחשבה לא פסלה זהו וא"ת דהכא מסקינן דמחשבה פסלה בקטורת ובוצחים פרק בית שמואי (דף מג:) תנן אלו דברים שאין חייבין עליהן משום פישול הקטורת כו' יש לומר דאין חייבין דקתני התם היינו להתחייב כרת האוכלן מיהו מיפסל על ידי מחשבת פיגול דלהכי אהני גזירה שוה דמלא מלא ממנחת חוטא וכי האי גוונא אמרינן בסוף פרק קמא דוצחים (דף נד.) ר"ש אומר כל שאין על מוצח החיצון אין חייבין עליו משום פישול ואפילו הכי קאמר התם מודה רבי שמעון ליפסול מקל וחומר דשלא לשמן:

הולכה בשמאל מהו. תימה אי לא אסיק אדעתא למיפשטא מלקח את הכף בשמאלו מאי קמבעיא ליה האמר בפ"ק דוצחים (דף נד.) דלכל מיני הולכה לא נפקא מכלל קבלה וי"ל דהיא גופה מספקא להו אי גמרינן מכף או איכא שום סכרא שאין ללמוד משם ונימא הולכה לא תפקא מכלל קבלה ופשיט להו רב ששת דגמרינן מינה דכיון דכתב רחמנא הבאה אחת בקטורת ואי אפשר לעשות בזהבא אחת אא"כ יוליך הכף בשמאלו הולכה בשמאל כשריה וטפי הוי סכרא למיגמר הולכה מהולכה מלמיגמר הולכה מקבלה:

זר

מסורת הש"ס

(א) [בס"א: בעו.] (ב) [לעיל מו.]. (ג) וצחים כד: מנחות י. תמיד לא.; (ד) [וויקרא אן, א] [וצח רש"י, א] (ו) רש"א מ"ו, א] נוהא אפילו נתנו במכתשת הוכשרה לפסול בטבול יום כדאמר בפ"ק כנ"ל] רש"א,

גליון הש"ס

תום' ד"ה מדפסיל בה טבול יום וכו' עד ע"ב ואי משום חיבת הקדש הא לא שייכא בה בשנקשיית אפר. עיין חגיגה דף כג ע"ב תום' ד"ה ודאי דרבנן. ובטורי אבן שם דף כג ע"א ד"ה לא ישא:

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה (בנ"א) מדפסיל כו' וכלינה מדקתני קדשו בכלי: (ב) בא"ד כדאימא בפ"ד דיומא אבל מדפסל דייק שפיר מדפסל זה טבול יום דלאורייתא פסל זה לינה ובמחשבה נמי דלאורייתא דאי דרבנן לא הוי מחמרי כולי האי דליטמא אפילו על ידי צירוף והקשה ריב"ז (א) כנ"ל: (ג) בא"ד העיד ר' יהורשו בן במירא וכו' מתקלמו שטימא את כולו: (ד) בא"ד פסלה בה לינה דלאורייתא כדאמר בפרק: (ה) בא"ד ופי אפי' לה מאתמול איפסלה בלינה וכוין דפסלה זה דלאוכחן ממתינ' דמסכת עדיות מהתם ילפינן דטעונה כלי מדכתיב כף: (ו) בא"ד הוכשרו ליפסל בטבול יום ובברייתא קתני נתנה במכתשת בפסילה בטבול יום כדאמר בפ"ק דשזועות כנ"ל והשאר נמתק: (ח) בא"ד דקשה טפי אמאי לא מיפסל בלינה אף לאחר שקדשו בבלי ולמאי דדייקינן הכא דמיפסלה בלינה מההיא דהוסיף ר"ע אז נימא נמי דההיא כו' כנ"ל:

מוסף רש"י

הרגל של ימין בשמאל. הרגל של ימין טוא ביד שמאל לכבש, משום דרגל ימין קרבה חתלה עם הראש, כדק"ל בפ"ד דסדר יומא (לעיל כה.) והלכך מוליך הראש בימין שהוא חשוב והרגל בשמאל (וצחים נד:) והאי רגל מדאיל בדיד רישא דחשיב הלכך הראש שהוא כבד וחשוב היה מוליך דמכח בזה סבן (מנחות י.). ובית עזרה לחוץ. כלפי העם ומקום החתך כלפי המוליך דהכי שפיר שלא יראה החתך (וב"ח"ם שם).